

промисловості — на 27,4%, підприємствах по виробництву одягу, меха і одягу з меха — на 28,6%, підприємствах по виробництву виробів з шкіри — на 16%.

В 2009 році порівняно з 2007 роком спостерігається значне зменшення обсягів випуску основних видів продукції легкої промисловості. Так, наприклад, зменшення випуску взуття становило 14,4% (3157 тис. пар), тканини 12,6% (12873 м²), постільного білизни 6% (539 тис. шт.), верхньої одягу 63,3% (10546 тис. шт.), чоловічих і жіночих костюмів 37,5% (453 тис. шт.). Основною причиною такого зменшення обсягів випуску продукції легкої промисловості є той факт, що в 2009 році прийшов пік фінансово-економічного кризи в Україні, що позбавило підприємства засобів на підтримку своєї діяльності і знизило купівельну спроможність споживачів.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що на сьогоднішній день легка промисловість України знаходиться в дуже складному положенні, тому необхідно приймати екстремальні заходи по її відновленню. В кожному регіоні України достатньо висококваліфікованих кадрів, які можуть забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції (текстильної, взуттєвої і іншої). Треба модернізувати легку промисловість, зменшити податковий навантажувач, спростити митні процедури для підприємств, які використовують в виробництві давальницьке сировину високої якості.

Бібліографічний список

1. Промисловість України з 2006 по 2009 роки. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: ukrstat.gov.ua/control/uk/localfiles/display/druk/soc_ek/2009/publ122009_u.html.
2. Якель Р. Тяжелые «пассивы» легкой промышленности. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://legprom.info/ru/publication/detail103.html>.
3. Будущее за модернизированной легкой промышленностью. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://legprom.info/ru/publication/detail59.html>.

ФРАНЧУК Є.О., ст. гр. 58, магістр.
Наук. кер.: Бажан І.І., к.е.н., доцент.
Бердянський університет менеджменту і бізнесу,
м. Бердянськ

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ МЕТОДИ ТА ПОКАЗНИКИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

В статті визначені методи, прийоми і показники до комплексного аналізу господарської діяльності підприємств.

Актуальність. В сучасних умовах забезпечення ефективного функціонування підприємств потребує економічно грамотного управління їхньою діяльністю, яке багато в чому визначається умінням її аналізувати. Знаючи техніку і технологію аналізу, можна легко адаптуватися до змін ринкової ситуації, правильно приймати управлінські рішення, досліджувати фактори змін результатів діяльності, виявляти резерви підвищення ефективності виробництва та розробляти економічну стратегію розвитку підприємств.

Ціль дослідження: дослідити основні методи, прийоми та показники оцінювання господарської діяльності підприємств, визначити їх переваги та недоліки.

Основна частина. Для вивчення і дослідження результатів та стану господарської діяльності існує чимало методів економічного аналізу.

Так на думку Є.В. Мних [1, с. 63], метод економічного аналізу — науковий спосіб вивчення, становлення та розвитку господарських явищ і процесів.

В.О. Подольська [2], стверджує, що метод економічного аналізу — це

спосіб комплексного, органічно взаємопов'язаного дослідження господарської діяльності підприємств.

В.М. Івахненко [3], під методом економічного аналізу розуміє діалектичний спосіб підходу до вивчення господарських процесів в їх становленні та розвитку.

Оцінюючи різні точки зору, можна зробити висновок, що метод економічного аналізу — це системне, комплексне вивчення стану і розвитку економіки господарства з метою одержання інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, об'єктивної оцінки досягнутих економічних результатів, виявлення та мобілізації резервів, підвищення ефективності та якості роботи.

Аналіз, дає змогу вивчити предмети і явища, що відбуваються у природі та суспільстві шляхом розчленування, розкладання цілого на його складові. Таке розчленування дає можливість з'ясувати внутрішню суть і природу процесів та явищ, їх залежність від різноманітних факторів.

Зворотною процедурою до аналізу, яка допомагає формувати судження, є синтез — прийом вивчення об'єкта в цілісності, єдності та взаємозв'язку його частин.

Аналіз синтезу допомагає визначити сутність і характер окремих складових частин, виявити їх вплив на узагальнюючий показник.

В процесі аналізу використовують логічні прийоми індукції та дедукції.

Індукція — це дослідження процесу чи явища від часткового до загального, від вивчення окремих фактів явища, що аналізується, до узагальнених, від причин — до результатів. Дедукція є такий спосіб, коли дослідження здійснюється від загальних факторів до часткових, від результатів до причин. В економічному аналізі ці два методи використовуються одночасно [4, с. 23].

Більшість показників, за допомогою яких характеризується робота підприємств — підсумкові. Розкладання підсумкових показників дає можливість з'ясувати значні відмінності та різноманітність первісних показників. Тому виникає потреба йти від загальних показників до деталізованих, послідовно розчленовуючи загальні показники на складові. Такий аналітичний засіб називається деталізацією.

Розчленування складних явищ на простіші, або складові, здійснюється за такими основними напрямками: утворювальними факторами, якісними ознаками, підрозділами та часом. Під час проведення аналізу тією або іншою мірою деталізуються усі загальні показники, які характеризують діяльність підприємства. З метою зменшення трудомісткості аналізу застосовують принцип головної ланки, який дає змогу з усієї сукупності інформації відокремити найважливішу, що піддається глибокій деталізації [5, 38].

Для якісної оцінки предметів та явищ використовується метод порівняння. Він, є конкретною формою взаємозв'язку аналізу і синтезу та класифікації процесів і явищ.

У ході економічного аналізу, застосовуючи прийом порівняння, виконують: горизонтальний та вертикальний порівняльний аналіз.

Горизонтальний — використовується для розрахунку абсолютних та відносних відхилень фактичного рівня від базового.

Вертикальний — вивчає структуру економічних явищ і процесів шляхом обчислення питомої ваги окремих частин в загальному цілому, відношення частин цілого між собою, а також вплив факторів на рівень результативних показників шляхом порівняння їх величини до і після зміни фактора [6, с. 14].

В.О. Мец [7, с. 14], виділяє також трендовий, одномірний і багатомірний порівняльний аналіз.

Трендовий аналіз застосовується у випадках, коли вивчаються відносні темпи зростання та приросту показників за декілька років до рівня базового року, тобто при

досліджені рядів динаміки.

При одномірному порівняльному аналізі порівняння ведуть по одному або декількох показниках одного підприємства або групи підприємств за одним показником.

Проведення аналізу діяльності групи підприємств із широким спектром показників здійснюють за допомогою багатомірного аналізу.

Застосування методу порівняння дає змогу оцінити показники господарської діяльності, встановити відхилення дії процесів та явищ від розрахунково-теоретичної величини, чи дії у попередні періоди, на інших підприємствах, цехах, бригадах.

Для вивчення складних явищ, котрі можуть виникнути на підприємстві, застосовують метод моделювання, за яким будують зменшені предмети або умовні подоби, що замінюють у нашій уяві дійсні предмети або явища.

Моделі можуть бути матеріальними та абстрактними. Серед останніх слід розрізняти описові, графічні та математичні. Моделі дають змогу зосередити увагу дослідників на найсуттєвіших характеристиках предметів або явищ, сприяють швидкому накопиченню необхідних знань за різних умов роботи.

У випадку, якщо необхідно проаналізувати забезпечення підприємства трудовими, фінансовими, виробничими ресурсами та основними фондами, застосовується балансовий метод.

Визначаючи забезпеченість підприємства трудовими ресурсами, складають баланс, в якому, з одного боку, відображається необхідність у трудових ресурсах, а з іншого, — їх фактична наявність.

Як різновид балансового, часто застосовують сальдовий метод. За цим методом можна визначити величину останнього фактора, якщо уже відомі сумарний вплив усіх інших факторів і загальна зміна результативного показника. Сальдовий метод доречно використовувати там, де прямий розрахунок впливу будь-якого фактора є технічно складним або не зручним з інших міркувань [1, с. 80-81].

Для визначення впливу окремих факторів на відхилення фактичних результативних показників від базових, використовують метод елімінування. Цей спосіб включає прийоми ланцюгових підставок; вирахування абсолютних різниць, відносних різниць і перерахунок показників.

Сутність способу ланцюгових підстановок полягає в послідовній заміні критеріальних значень на фактичні з наступним визначенням добутку показників-факторів та відніманням від отриманого результату, в першому підрахунку, — критеріального значення результативного показника, в усіх наступних — попереднє значення добутку показників факторів.

Метод абсолютних різниць використовується під час дослідження двофакторних детермінованих залежностей мультиплікативного типу, коли один фактор виражає кількісні зміни, другий — якісні.

Спосіб відносних різниць ґрунтується на обчисленні різниць у відсотках. Величина впливу кожного фактора визначається множенням різниці в суміжних індексах на плановий обсяг узагальнюючого показника. На відміну від попередніх способів істотно скорочується кількість розрахунків.

Перерахунок показників є різновидністю елімінування. Сутність цього способу полягає в тому, що планові або базові показники за певною методикою перераховуються на фактичний обсяг результативного показника, забезпечуючи при чому базу для порівняння [6, с. 17].

У практиці аналізу чільне місце посідають статистичні методи. Результати аналізу, як правило, відображаються у вигляді аналітичних таблиць.

Таблиці використовуються для накопичення, опрацювання і збереження цифрової інформації. Від усіх інших таблиць аналітична, як правило, відрізняється відносно не складною будовою, компактністю, наочністю та легкістю сприйняття

наглядного матеріалу. Вона повинна мати не лише основну, а й додаткову інформацію, а також проміжні підсумки, відхилення, відсотки.

Таблиці у певному наборі можуть виконувати роль програми або переліку питань. Проте не слід перебільшувати значення таблиць: вони є важливим, але здебільшого технічним аспектом аналізу.

Особливу увагу слід приділяти застосуванню в аналізі графічних методів. Вони допомагають дізнатися про закономірності, які виражають числову інформацію.

Найбільшого поширення одержали чотири основні види графіків: гістограми, стовпчикові діаграми, лінійні графіки та секторні діаграми.

На графіку більш виразно проявляються тенденції і зв'язки показників, що вивчаються. Вони використовуються для наочного відображення внутрішньої побудови об'єкта, послідовності технологічних операцій взаємозв'язку між результативними і факторними показниками.

Останнім часом набувають поширення соціологічні методи економічного аналізу, які передбачають дослідження окремих сторін діяльності підприємства шляхом опитування через систему спеціально підготовлених тестів для різних груп учасників виробничого процесу та споживачів продукції.

Знання психології людей, їх готовності до співпраці, можливість одержання інформації в неперекрученому вигляді — дуже важливі моменти при проведенні досліджень за допомогою соціологічних методів.

На діяльність підприємств впливає більш, як 500 факторів, які виражаються показниками. Кожен показник має числовий вираз, що характеризує конкретний вибір об'єкта або його економічний зміст.

Існує наступна класифікація показників:

За способом обчислення, показники поділяють на первинні, які визначають зведенням даних спостереження і подають у вигляді абсолютних величин, і похідні, що утворюються від первинних.

За ознакою часу виокремлюють інтервальні показники, які характеризують явище за певний час, і моментні, які характеризують діяльність підприємства на певний момент часу.

Залежно від того, який напрямок діяльності підприємства характеризують показники, їх поділяють на кількісні і якісні. Кількісні характеризують величину параметрів господарської діяльності, якісні — економічну ефективність діяльності підприємства.

За характером відображення процесів і явищ господарської діяльності показники діляться на абсолютні та відносні. Абсолютні показники характеризують господарську діяльність у натуральних вимірах, відносні — у співвідношенні одних показників до інших [8, с. 58].

В.О. Подольська [2, с. 49], розглядає ще вартісні, натуральні і питомі показники.

За допомогою вартісних можна оцінити загальний обсяг діяльності підприємства, його доходи, витрати, прибуток.

Застосування натуральних показників обмежується оцінками, що використовуються за видами продукції, матеріальних ресурсів, надання послуг.

Питомі показники характеризують співвідношення між абсолютними показниками, а фінансові коефіцієнти відображають інтереси і мету різних категорій споживачів та пов'язані зі зміною абсолютних і відносних показників.

Показники, які об'єднані в систему, разом з інформацією складають зміст аналізу господарської діяльності.

Висновки. Використання вищенаведених методів, прийомів та показників дає змогу комплексно проаналізувати господарську діяльність будь-якого підприємства. Аналіз дозволяє підприємству виявити фактори, що мають негативний характер і створити умови для їх усунення, розрахувати резерви покращення фінансово-

господарської діяльності підприємств.

Бібліографічний список.

1. **Мних Є.В.** Економічний аналіз: [Вид. 2-ге, перероб. та доп.] / Є. В. Мних. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 472 с.
2. **Подольська В.О.** Фінансовий аналіз / В.О. Подольська, О.В. Ярш. — К.: Центр навчальної літератури, 2007. — 488 с.
3. **Івахненко В.М.** Курс економічного аналізу: [Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / В. М. Івахненко, М. І. Горбатов. — К.: КНЕУ, 2006. — 302 с.
4. **Коробов М.Я.** Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: [Навч. посіб.] / М.Я. Коробов. — К.: Т-во "Знання", КОО, 2000. — 378 с.
5. **Кармазин В.А.** Економічний аналіз: [Практикум] / В.А. Кармазин, О.М. Савицька — К.: Знання, 2007. — 255 с.
6. **Іващенко В.І.** Економічний аналіз господарської діяльності / В.І. Іващенко, М.А. Волюх. — К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2001. — 204 с.
7. **Мец В.О.** Економічний аналіз: [Навч. посіб.] / В.О. Мец. — К.: КНЕУ, 2001. — 236 с.
8. **Васюта-Беркут О.І.** Теорія бухгалтерського обліку: [Бібліогр.] / О.І. Васюта-Беркут, Г.Ф. Шепітко, Н.О. Ромашевська. — К.: МАУП, 2001. — 170 с.

БУДАНОВ Г.С., ст. гр. ЭКИ-07

Науч. руков.: Беличенко А.Ф., к.э.н., доц.

ГВУЗ "Донецкий национальный технический университет",

г. Донецк

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МАТЕРИАЛЬНЫХ РЕСУРСОВ

В данной статье рассмотрены пути повышения эффективности использования запасов, используя опыт зарубежных стран, критика традиционной концепции (система Тейлора) по сравнению с японской концепцией производства «точно в срок».

Актуальность. Управление запасами — это очень важный и ответственный участок работы. От оптимальности запасов зависят все конечные результаты деятельности предприятия.

Искусство управления запасами заключается в:

оптимизации общего размера и структуры запасов ТМЦ;

минимизации затрат по их обслуживанию;

обеспечении эффективного контроля за их движением.

Для формирования и развития концепции систем управления производственными запасами, определение их роли в повышении конкурентоспособности предприятий очень важным является исследование вопросов управления запасами в условиях неопределенности. В данном контексте экономическая наука в промышленно развитых странах уделяет большое внимание проблемам качественной подготовки и своевременного обеспечения производственного процесса. Следует отметить весомый взнос в становление и развитие основных положений управления производственными запасами таких зарубежных ученых, как: Д. Бауерсокс, Д. Клосс, Д. Хедли, Г. Акофф, Р. Шонбергер и др.